

การสวดไอ้เอ้ววิหารราย

OU-EI-WI-HAN RAI CHANTING

พิธีกรรมเพื่อสืบสานโบราณราชประเพณี
ของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
และเพื่ออนุรักษ์ภาษา ภูมิปัญญาไทย

วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

กรมการศาสนา
กระทรวงวัฒนธรรม
www.dra.go.th

การสวดไอ้เอ้ววิหารราย OU-EI-WI-HAN RAI CHANTING

การสวดไอ้เอ้ววิหารราย หรือ การสวดไอ้เอ้วพิหารราย (บางครั้งเรียกว่าไอ้เอ้วศาลาราย ตามลักษณะสถานที่ในการสวด) คือ การสวดทำนองกาพย์กลอนของเด็กนักเรียนที่สวดกันในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ซึ่งจะสวดกันตามศาลาราย หรือวิหารรายที่อยู่ล้อมรอบพระอุโบสถ โดยมีประวัติความเป็นมาจากการสวดมหาชาติคำหลวงที่ภายหลังได้ปรับเปลี่ยนกลายมาเป็นทำนองการสวดของเด็กนักเรียน ในยุคปัจจุบันใช้กาพย์พระไชยสุริยา ของสุนทรภู่เป็นบทสวด ประกอบด้วย ๓ ทำนอง ได้แก่ ทำนองยานี ทำนองฉับัง และทำนองสุรางคนางค์

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ จึงทรงมีพระบรมราชโองบายประกาศว่า “สวดหนังสือสวดอย่างเช่นเด็ก ๆ สวดนั้น เรียกชื่อว่าสวดไอ้เอ้วพิหารรายจะสวดที่พิหารรายก็ดี สวดที่พระระเบียงก็ดี สวดที่พิหารใหญ่ ที่ศาลา กุฎี ที่ใด ๆ ก็ดี ก็คงเรียกชื่ออื่นอยู่อย่างเดียวกันว่า ไอ้เอ้วพิหารราย ไม่ยกย้ายไปตามที่สวดเลย”

ประวัติและความเป็นมา

สมัยกรุงศรีอยุธยา พระบาทสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประชุมเหล่าบัณฑิตราชบัณฑิต แต่งมหาชาติ

คำหลวงขึ้นเพื่อใช้สวดในพระอุโบสถวัดพระศรีสรรเพชญ์ และเมื่อแต่งมหาชาติคำหลวงเสร็จจึงได้พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ฝึกซ้อมนักสวดตามวิหารรายที่รายรอบพระอุโบสถ และคัดเลือกผู้ที่สวดดี คล่องแคล่วแม่นยำในอักขระและทำนองขึ้นไปสวดเฉพาะพระพักตร์พระเจ้าอยู่หัวที่วิหารใหญ่ โดยแบ่งคณะสวดเป็น ๓ ชุด ๆ ละ ๔ คน เพื่อสับเปลี่ยนกัน ส่วนพวกที่ไม่ได้รับคัดเลือกก็ยังคงฝึกสวดกันอยู่ตามที่ศาลารายเช่นเดิม จึงเกิดเป็นสำนวนและเรียกการสวดชนิดนี้ว่า “ไอ้เอ้ววิหารราย” (สมัยนั้น

ทำนองสวด ไม่ว่าจะเป็นการทำนองที่นำไปสวดในพระอุโบสถ หรือทำนองที่ใช้ฝึกที่วิหารรายคือทำนองเดียวกัน แต่ในช่วงหลังได้มีการปรับเปลี่ยนทำให้มีการใช้บทสวดที่ต่างกันไปตามแต่ละยุค)

มหาชาติคำหลวงนี้ไม่ใช่สำหรับพระเทศน์ แต่เจ้าหน้าที่กรมธรรมการ (กรมการศาสนาในปัจจุบัน) คือ ขุนทินบรรณาการและขุนธรรพ์กำนัล พร้อมผู้ช่วยอีก ๒ คน เป็นผู้สวดถวายให้พระมหากษัตริย์ทรงฟัง ในระหว่างช่วงเทศกาลเข้าพรรษาในวิหารหลวงวัดพระศรีสรรเพชญ์ โดยจะสวด ๓ ครั้ง คือ ช่วงระยะต้น ระยะกลาง และระยะปลายของการเข้าพรรษา พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชศรัทธาเสด็จพระราชดำเนินมาฟังการสวดทุกครั้ง เมื่อสวดครบ ๓ ครั้งดังกล่าวแล้ว จะพระราชทานเงินรางวัลให้แก่ผู้สวดทั้ง ๓ ชุด ๆ ละ ๑ ชั่ง

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ การสวดมหาชาติคำหลวงยังมีสวดเป็นประเพณีสืบต่อกันมาทั้งวิธีการและระยะเวลาที่สวดเหมือนสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยสวดในพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) ซึ่งพระมหากษัตริย์จะเสด็จพระราชดำเนินมารับฟังด้วย

วิวัฒนาการสวดไอ้เอ้ววิหารราย

๑. สมัยกรุงศรีอยุธยา และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ การสวดไอ้เอ้ววิหารรายเป็นการฝึกหัดซ้อมสวด “มหาชาติคำหลวง” ตามศาลาราย หรือวิหารราย เพื่อรับการคัดเลือกไปสวด “มหาชาติคำหลวง” ต่อหน้าพระพักตร์ของพระมหากษัตริย์ ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา

๒. สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนสอนหนังสือไทยขึ้นที่โรงทานข้างประตูต้นสน เมื่อถึงเทศกาลสวด

มหาชาติคำหลวง ได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดนักเรียนโรงเรียนราชวินิตศาลาราย ด้านเหนือของพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม และได้ทรง ให้เปลี่ยนจากการสวด “มหาชาติคำหลวง” เปลี่ยนเป็นการสวด “เทียบมูลบท” แทน

๓. ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ทรงมีพระราชวินิจฉัยว่าการสวดเทียบมูลบท ไม่ค่อยได้รับการสนใจจากผู้ฟัง มากนัก จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้นักเรียนโรงเรียนสวด “กาพย์พระไชยสุริยา” ของสุนทรภู่ ซึ่งเป็นตำราเรียนในสมัยนั้น มาใช้เป็นบทสวดโอ้เอื้อวิหารราย (เป็นบทสวดที่ใช้มาจนถึงปัจจุบัน) โดยมีพระราชดำริจะให้สวดตามศาลาราย รอบพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม นับแต่นั้นมาการฝึกสวดมหาชาติ คำหลวงจึงเปลี่ยนเป็นการสวดกาพย์พระไชยสุริยามาจนทุกวันนี้

๔. เมื่อโรงเรียนโรงเรียนได้ยกเลิกกิจการลง สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงจัดนักเรียนชั้นประถมศึกษา จำนวน ๖ โรงเรียน เข้ามาสวดโอ้เอื้อวิหารราย ประกอบด้วย โรงเรียนราชวินิต โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ โรงเรียนวัดชัยชนะสงคราม โรงเรียนวัดพลับพลาชัย โรงเรียนวัดอมรินทราราม และโรงเรียนวัดประยุรวงศาวาส โดยใช้ บทสวด “กาพย์พระไชยสุริยา” ของสุนทรภู่ เช่นเดียวกับสมัยรัชกาลที่ ๔

ความสำคัญของการสวดโอ้เอื้อวิหารรายในปัจจุบัน

- ๑. ส่งเสริมความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และค่านิยมไทย
- ๒. เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมที่มีมาแต่โบราณ อันเป็นมรดกที่ล้ำค่าจากภูมิปัญญาไทยของบรรพบุรุษ
- ๓. ส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติ ด้านวัฒนธรรมและภาษาไทยของชาติ

๔. ได้ศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของไทยนับตั้งแต่อดีต รวมทั้ง ได้รับทราบวิวัฒนาการทางการศึกษาไทย และบทบาทของพระพุทธศาสนา กับสังคมไทยในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทย

๕. ส่งเสริมให้เกิดความซาบซึ้งทางสุนทรียภาพ การใช้ภาษาไทย ที่มีระบบสัมผัส รวมทั้งวรรณยุกต์ ระบบเสียงที่เป็นอัตลักษณ์ของตน

๖. ได้ศึกษาระบบการเรียนการสอนภาษาไทยในอดีต ที่มีการนำ กุศโลบายของบรมครูทางภาษาด้วยการนำกาพย์กลอนมาสอนภาษาไทย เพื่อฝึกให้เด็กได้หัดอ่านหนังสือ กระตุ้นให้เด็กและเยาวชนรู้สึกชอบ มีความสนุกและเข้าใจภาษาได้ง่ายขึ้น

๗. ส่งเสริมและช่วยในการฝึกสมาธิในการศึกษาเล่าเรียน รวมทั้ง ช่วยให้เกิด เยาวชน รู้จักความสามัคคีและการทำงานเป็นหมู่คณะ

๘. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย เสริมสร้าง จิตสำนึกในการเป็นคนดี คิดดี ทำดี อันเกิดจากการเรียนรู้และซาบซึ้งใน บทสวดที่สอดแทรกศีลธรรม คติธรรม

เนื้อหาสาระ และบทสวดโอ้เอื้อวิหารรายในปัจจุบัน

บทสวดโอ้เอื้อวิหารรายในปัจจุบันได้นำกาพย์พระไชยสุริยามาเป็น บทสวด ซึ่งเป็นวรรณกรรมของสุนทรภู่มุ่งเสนอนิทาน มีการใช้ถ้อยคำภาษา ที่เป็นกาพย์กลอนเพื่อให้เป็นตำราที่ใช้เรียนเรื่องมาตราตัวสะกดสำหรับเด็ก นักเรียนในสมัยก่อน มีเนื้อเรื่องโดยย่อดังนี้

“มีกษัตริย์พระองค์หนึ่งมีพระนามว่าไชยสุริยาครองเมือง สาวดี มีพระมเหสีทรงพระนามว่าสุมาลีครอบครองบ้านเมืองด้วยความผาสุก ต่อมาข้าราชการเสนาอำมาตย์ประพฤติตนไม่ถูกต้องตาม ทานองคลองธรรมจึงเกิดเหตุอาเพศ เกิดน้ำป่าไหลท่วมเมือง ฝิป่า อาละวาดทำให้ชาวเมืองล้มตายจำนวนมาก พระไชยสุริยากับพระมเหสี จึงลงเรือสำเภาแต่ก็ถูกพายุพัดจนเรือแตก พระไชยสุริยากับมเหสีขึ้น ฝั่งได้ พระอินทร์จึงเสด็จมาสั่งสอนธรรมะให้ทั้งสองพระองค์ปฏิบัติ ตามธรรมจึงเสด็จไปสู่สวรรค์”

นันททัศนะ : เด็กและเยาวชน ในโอกาส ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมสวดโอ้เอื้อวิหารราย

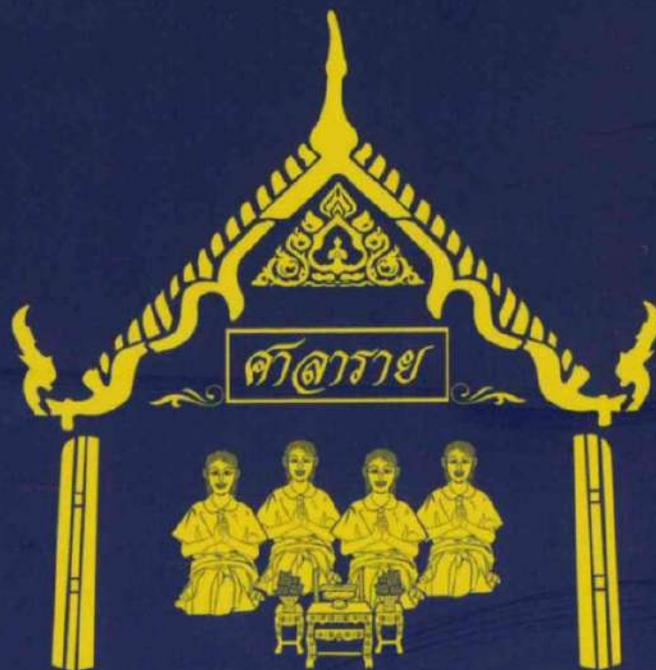
“น้องพั่งคัก” นางสาวอริสา ย่อมเที่ยงแท้ อายุ ๑๖ ปี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ตัวแทนทีมชนะเลิศ การประกวดสวดโอ้เอื้อวิหารราย ประจำปี ๒๕๖๒ ประเภท ทีมหญิงล้วน จากโรงเรียนท่ามะขามวิทยา จ.ราชบุรี “ตั้งแต่ ได้ฝึกซ้อมสวดโอ้เอื้อวิหารราย ช่วยให้หนูใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง ออกเสียง ร ล ได้ชัดเจนและทำให้รู้จักคำในภาษาไทยมากขึ้น ซึ่งบทสวดโอ้เอื้อ วิหารรายนี้ก็มีออกข้อสอบ O-NET หลายข้อ ทำให้หนูมีคะแนน O-NET วิชา ภาษาไทยสูงมากกว่า ๙๐ คะแนน และหนูยังได้ใช้การสวดโอ้เอื้อวิหารรายเป็น ความสามารถพิเศษในการสอบสัมภาษณ์ได้เป็นหนึ่งใน “นักเรียนทุน พระราชทานมูลนิธิทุนการศึกษาพระราชทานสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยาม มงคลราชกุมาร รัชกาล ที่ ๑๐” จากเด็กนักเรียน ๑๘๐ คน ทั่วประเทศ นับเป็น พระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ที่พระองค์ท่านทรงพระราชทานทุนการ ศึกษา ให้หนูเรียนจบปริญญาตรี และมีงานรองรับเป็นข้าราชการหรือเป็น ข้าราชการบริหารในองค์ได้เลย เมื่อหนูเรียนจบแล้วหนูจะเป็นครูภาษาไทยเพื่อที่หนูจะได้ สืบสานและต่อยอดการสวดโอ้เอื้อวิหารรายให้คนรุ่นหลังได้รู้จักการสวดโอ้เอื้อวิหารราย”

“น้องน้ำผึ้ง” ด.ญ.จิรัชญา ศรีสุข นักเรียนชั้น ป.๔ อายุ ๙ ปี ตัวแทนทีมชนะเลิศการประกวดสวดโอ้เอื้อวิหารราย ประจำปี ๒๕๖๒ ประเภททีมผสม จากโรงเรียนวัดลาดปลาเค้า “ประโยชน์ที่ได้จากการสวดคือ ได้วัฒนธรรมไทยกลับไป และหนูเองก็เป็นคนร้องเพลงลูกทุ่งอยู่แล้ว การสวดโอ้เอื้อ มีการใช้ลูกเอื้อน เพราะดี ก็เลยทำให้ชอบ เวลาที่ได้สวดกับเพื่อนจะมีความสุข หนูจะรักษาวัฒนธรรมไทยต่อไปเรื่อยๆ”

นายณัฐวุฒิ จิตสมาน นักเรียนจากโรงเรียน สุรวิทยาการ จ.สุรินทร์ ตัวแทนทีมชนะเลิศการประกวด สวดโอ้เอื้อวิหารราย ประจำปี ๒๕๖๒ ประเภททีมชายล้วน เสริมว่า “ได้สืบสาน ได้สานต่อ และอนุรักษ์วัฒนธรรม มรดกตกทอดทางภูมิปัญญาด้านการสอนภาษา การอ่าน ทานองเสนาะ การอ่านออกเสียง โดยตนเองได้ต่อยอดเกี่ยวกับการไปมอบ ความรู้ให้กับ ร.ร. รอบนอกในการออกค่ายด้วย”

บทสวด โอ้อैวิหารราย

กรมการศาสนา
กระทรวงวัฒนธรรม

ยักษิ ๑๑

- สะ ฐ สะ จะขอไหว
พ่อแม่แลครูบา
- ข้าเจ้าเอา ก ข
แก้ไขในเท่านี้
- จะร่ำคำต่อไป
ธรรณิมิราชา
- ชื่อพระไชยสุริยา
ชื่อว่าสุมาลี
- ข้าเฝ้าเหล่าเสนา
พ่อค้ามาแต่ไกล
- โพร่ฟ้าประชาชี
ทำไร่เขาไถนา

พระศรีไตรสระระณา
เทวดาในราชี
เข้ามาต่อ ก กา มี
ดีมีดีอย่าตรีชา
พอพอใจ กุมารา
เจ้าภาราสาวะถี
มีสุตามะเหษี
อยู่บุรีไม่มีไภย
มีกิริยาอะณาไศรย
ได้อาไศรยในภारा
เขาบุรีก็ปรีดา
ได้เข้าปลาแลสาลี

คำกลอนอ่านเทียบในแม่ ก กา

- อยู่มาหมุ่มข้าเฝ้า
ที่หน้าตาดีดี
- คำข้าเฝ้าสีชอ
หาได้ให้ภริยา
- ไม่จำคำพระเจ้า
ถือดีมีข้าไทย
- คดีที่มีคู่
ใครเอาเข้าปลามา
- ที่แพ้แก่ชนะ
ชี้ฉ้อก็ได้ดี
- ที่ชื่อถือพระเจ้า
ผู้เถ่าเหล่าเมธา
- ภิกษุสละมณะ
คาถาว่าลำน้า

ก็หาเยาอะนารี
ท่ามะโหรี่ที่เคหา
เข้าแต่หอพักกามา
โลโกพาให้บ้าใจ
เหไปเข้าภาษาไสย
ฉ้อแต่ไพร่ใส่ชื่อคา
คือไก่หมูเจ้าสุภา
ให้สุภาก็ว่าดี
ไม่ถือพระประเวณี
ไล่ดำตีมีอาญา
ว่าโง่งเง่าเต่าปูลา
ว่าใบ้ำบ้ำสาระข่า
เล่าก็ละพระสละธำม์
ไปเร่ร่ำทำเฉโก

คำกลอนอ่านเทียบในแม่ ก กา

- ไม่จำคำผู้ใหญ่
ที่ดีมีอะไร
- ภาราสาวะถิ
ดุเดือดแต่ใจ
- ผู้ที่มีฝีมือ
ไล่คว่ำผ้าที่คอ
- ข้าเฝ้าเหล่าเสนา
ถือน้ำร่ำเข้าไป
- หาได้ใครหาเอา
ผู้ที่มีอาญา
- ฝีปามากกระทำ
น้ำป่าเข้าธานี
- ข้าเฝ้าเหล่าเสนา
ชีบาล่าลีไป

ศิรัษะไม้ใจโยโส
ข้าขอโมทนาไป
ใครไม่มีปราณีใคร
ที่ใครได้ใส่เอาพอ
นำดุเดือดไม่ซื้อขอ
อะไรพอกก็เอาไป
มิได้ว่าหมู่ข้าไทย
แต่น้ำใจไม่นำภา
ไพร่ฟ้าเศร้ายะเล่าอุรา
ไล่ตีดำไม่ปราณี
มະระณะกำม้เขาบุรี
ก็ไม่มีที่อาไศรย
หนีไปหาภาราไกล
ไม่มีใครในธานี ฯ

ฉบับ ๑๖

- พระไชยสุริยาภูมิ
มาทีในลำสำเภา
- เข้าปลาทาไปไม่เบา
ก็เอาไปในเกตรา
- ถ้ำแก่เขาแม่แช่มา
ก็มาในลำสำเภา
- ตีม้าห่อฉ้อใบใส่เสา
สำเภาที่ใช้ใบไป
- เกตราในน้ำไหล
ที่ในมหาวาริ
- พระสุธาอาไศรยไม่มี
อยู่ที่พระแกลแลดู

พาพระมะเหษี

นาริที่เขาว์

เสนีเสนา

วาขุพยุเพลลา

ค้ำเข้าเปล่าใจ

ราชานาริ

คำกลอนอ่านเทียบในแม่ ก กา

- ๐ ปลากะโหล่มารากู
มีอยู่ในน้ำคล้ำไป
- ๐ ราชาวัวแห้วหญไทย
มาในเทลเอกา
- ๐ แลไปไม่ปะพะสุธา
โพล์เพล้เวลาราดรี
- ๐ ราชาวัวแก่เสนี
วารีนีเท่าไตนนา
- ๐ ข้าเฝ้าเล่าแก่ราชา
วารีนีไซ้ใหญ่โต
- ๐ ไหลมาแต่ในคอโค
มะโหฬาล้ำน้ำไหล

เหราปลาหู

วายุพาคลาโคล

เปล่าใจไนยนา

ใครรู้คะดี

ว่าพระมหา

แผ่ไปใหญ่โต

คำกลอนอ่านเทียบในแม่ ก กา

- ๐ บาหิมิได้แก้ไข
ผู้ใหญ่ผู้เฒ่าเล่ามา
- ๐ ว่ามีพระยาสุภณา
กายาเท่าเขาคีรี
- ๐ ชื่อว่าพระยาสำภาทิ
วารินี้โตเท่าใด
- ๐ โยโสโผผาธาไป
จะใกล้โพล์เพล้เวลา
- ๐ แลไปไม่ปะพะสุธา
ชีวาก็จะประไลย
- ๐ พอบลามาในน้ำไหล
อาไศรยที่ศิษะปลา

ข้าพเจ้าเข้าใจ

ใหญ่โตมะโหฬาร

ใครรู้คดี

พอพระสุริไสย

ย่อห่ออรอร่า

สุภณาธาไป

คำกลอนอ่านเทียบในแม่ ก กา

- ◎ ฉะแง้แลไปไกลตา
ว่าขอพระมาอะไย
- ◎ วารี่ที่เราจะไป
ข้าไหว้จะขอมรคา
- ◎ ปลาวาข้าเจ้าเขาวภา
อาไศรยอยู่ต่อธรรณี
- ◎ สกุนาอาไลยชีวี
สู่ที่ภูผาอาไศรย
- ◎ ข้าเฝ้าเล่าแก่ภูวไนย
ถไทรว่าแห้วเอกา
- ◎ จำไปในเทลเวธา
เกตราก็เหเซไป

จำของง้อปลา

ใกล้หรือว่าไกล

มิได้ไปมา

ลาปลาจรรลี

พระเจ้าเข้าใจ

พยุใหญ่มา

คำกลอนอ่านเทียบในแม่ ก กา

- สมอก็เก่าเสอไบ
น้ำไหลเข้าลำสำเภา
- ฝืนน้ำซ้ำไต่ใบเสอ
สำเภาระย้าคว่ำไป
- ราชาคว่ามืออรไทย
ต่อไว้ไม่ไกลกาชา
- ถ้ำแก่เขาแม่เสนา
จรเข้เหราคร่ำไป
- ราชานาริรำไร
จำไปพอปะพะสุธา
- มีไม้ไทรใหญ่ใบหนา
เวลาพอค้ำรำไร ฯ

ทะเลรูปไป

เจ้ากัมข้ำเออ

เออผ้าสะไบ

น้ำเข้าหูดตา

มีกัมจำใจ

เข้าไปไสยา

สุรางคทวารงต์ ๒๘

- ๐ ขึ้นใหม่ในกน ก กา ว่าปน ระคนกันไป เอ็นดูภูธร
มานอนในไพร มณฑลตันไทร แทนโพชยนต์สฐาน
- ๐ ส่วนสุมาลี วันทาสามี เทวีอยู่งาน ฝ้าอยู่ดูแล
เหมือนแต่ก่อนการ ให้พระภูบาล สำราญวิญญา
- ๐ พระชวณวอนนอน เข้มใจไม้ขอน เหมือนหมอนแม่เนา
ภูธรสอนมนต์ ให้บ่นภาวณา เย็นคำร่ำว่า ก้นป่าไภยพาล
- ๐ วันนั้นจันทร์ มีดารากร เปนบริวาร เห็นสิ้นดินฟ้า
ในป่าท่าธาร มาลีคลีบาน ใบก้านอรชร

คำกลอนอ่านเทียบโนแม่ กน

- ◎ เย็นฉ่ำน้ำฟ้า ชื่นชะผะกา วายุพาขจร สาระพันจันอิน
รีนกลิ่นเกสร แตนต่อคล้อร่อน ว้าวอนเวียนระวัน
- ◎ จันทรaculaเคลื่อน กระเวนไพโรโก้เถื่อน เตือนเพื่อนขานขัน
ปู่เจ้าเขาเขิน กู่เกริ่นหากัน สิ้นธุพุลัน ครื้นครื้นห้วนไหว
- ◎ พระพินตีนนอน ไกลพระนคร สท่อนถอนฤไทย
เข้าตรู่สุริยน ขึ้นพันเมรุไกร มีกำมัจไป ในป่าอารัญ ฯ

ฉบับ ๑๖

๐ ขึ้นกงจงจำสำคัญ

รำพรรณมิ่งไม้ในดง

๐ ไกรกร่างยางสูงระหง

คันทรงส่งกลิ่นฝิ่นฝาง

๐ มะม่วงพลวงพลองข้องนาง

กินพลางเดินพลางหว่างเนิน

๐ เห็นกว้างช่างเยื้องขำเลื่องเดิน

พระแสงสำอ่างข้างเคียง

๐ เขาสูงผ่องหงษ์ลงเรียง

สำเนียงนำฟังวังเวง

หึ่งกนปนกัน

ตลิ่งปลิงปริงประขง

หล่นเกสื่อนเถื่อนทาง

เหมื่อนอย่างนางเชิญ

เรีงร้องข้องเสียง

คำกลอนอ่านเทียบในแม่ กง

- กลางไพรไก่อ่ชันบันเลง
ขอแจ้งจำเรียงเวียงวัง
- ยุงทองร้องกะโต้งโห่งดั่ง
แตรสังข์กังสะदानขานเสียง
- กะลึงกะกลางนางนวนนอนเรียง
แ่อนเอี้ยงอีไก่อ่โห่งเทง
- ค้อนทองเสียงร้องป่องเป้ง
อีแก้งเรียงร้องล่องเชิง
- ผุงละมั่งฝิ่งดินกินเพลึง
ยีนเบ็งบั้งหน้าตาโพลง
- ป่าสูงยุงยางข้างโไซลง
โยงกันเล่นน้ำคล่ำไป ฯ

ฟังเสียงเพียงเพลง

เพียงฆ้องกลองระฆัง

พระขาลอคลอเคียง

เพลึงฟังวังเวง

คางแข็งแรงเรียง

อึ้งคิ่งผิงโผง

ยพหี ๑๑

- ชื่นกกดกทุกข์ยาก
มันเผือกเลือกเผาไฟ
- รอน ๆ อ่อนอัษฎงค์
ช่วงดั่งน้ำครึ่งแดง
- ลิงค่างครางโครกครอก
ชะนีวิเวกว่อน
- ลูกนกขกปีกป้อง
แม่นกปกปีกเคียง
- ภูธรนอนเนินเขา
ตกยากจากศฤงฆาร

แสนลำบากจากเวียงไชย
กินผลไม้ได้เปนแรง
พระสุริยงเย็นย่อแสง
แฝงเมฆเขาเงาเมรุธร
ฝูงจิ้งจอกออกแห่หอน
นกหกร่อนนอนรังเรียง
อ้าปากร้องซ้องแซ่เสียง
เลี้ยงลูกอ่อนป้อนอาหาร
เคียงคลั่งเกล้าเขาวมาลย์
สงสารน้องหมองรักตรา

คำกลอนสำหรับอ่านเทียบในแม่ กก

- ขากเขินเห็นหน้าเจ้า
อยู่วังดังจันทร์รา
- เพื่อนทุกข์สุขโศกเศร้า
มิ่งขวัญอย่าร้ายจวน
- ขวนขึ้นกลิ่นกล้ากลิ่น
คลังเกล้าเข้าขวนยี่

สร้างโศกเศร้าเจ้าพี่อา
มาหม่นหมองล่องนวล
จะรักเจ้าเฝ้าสงวน
นวลภักตร์น้องจะหมองศรี
มิรู้สิ้นกลิ่นมาลี
ที่ทุกข์ร้อนหย่อนเขินทรวง ฯ

ยพหึ ๑๑

- ๐ ขึ้นกตบทอัศจรรย
นททกตกรังรวง
- ๐ แदनดินถึนมนุขย
ตึกกว้านบ้านเรื่อนโรง
- ๐ บ้านช่องคลองเล็กใหญ่
ปลุกเพื่อนเตื่อนตะโกน
- ๐ พินพาทยรณาดช้อง
ระฆังดั่งวังเวง
- ๐ ชุนนางต่าลुकวึง
พันละวันตันตึงตัง

เสียงครึ้นครึ้นชั้นเขาหลวง
สัตว์หึ่งปวงง่วงงุนโงง
เสียงดังดูจเพลึงโพลง
โคลงคลอนเคลื่อนขะเยื่อนโยน
บ้างตื่นไฟตกใจโจน
ลูกโลดโผนโตนกันเอง
ตะโพนกลองร้องเปนเพลง
โห่งหง่างเห่งง่ก่างดั่ง
ท่านผู้หญิงวึงยุดหลัง
พลั้งพลัดตกทกคะเมน

คำกลอนสำหรับอ่านเทียบในแม่ กด

- ◎ พระสงฆ์ลงจากกุฏิ
หลวงซีหนี่หลวงเถร
- ◎ พวกวัดพลัดเข้าบ้าน
ต้นไม้ไกวเอนโอน
- ◎ พวกผีที่ปั้นลูก
ซิกซิกระริกกัน
- ◎ สององค์ทรงสั่งवाद
ตีนนอนอ่อนอกใจ

วิ่งอุตตลุตตุตมือเณร
ลงโคลนเลนแผ่นผาดโผน
ล้านต่อล้านชานเซโดน
ลึงค่างโจนโผนหกหัน
ติดจะมูกลูกตาพลัน
ปั้นไม้หันมันเด็ดใจ
โลกธาตุมหาตหวั่นไหว
เดินไม่ได้ให้อาตุร ฯ

ยพฐี ๑๑

- ขึ้นกบจบแม่กด
ผาสุกรุกขมุล
 - ระวังกลับเนตรนึ่ง
เหมื่อนกับกลับสนิทนอน
 - บำเพ็ญเลี้ยงเห็นจบ
สวรรณค์ชั้นวิมาน
 - เข้าฌานนานนักเดือน
จำศีลกินวาตา
 - วันนั้นครั้นดินไหว
เลี้ยงดูรู้คะดี
- พระดาบศบุชาคุณท์
ภูลสวัสดีสัตถาวร
เอนองค์อิงพิงสิงขร
สังวรศีลอภิญญาณ
พินพิภพจบจักระวาห
ท่านเห็นแจ้งแหล่งโลกา
ไม่ชะเยื่อนเคลื่อนกายา
เปนผาสุกทุกเดือนปี
เกิดเหตุใหญ่ในปะถะพี
กาลกนิสี่ประการ

คำกลอนสำหรับอ่านเทียบในแม่ กบ

- ประกอบขอบแปนผิด
สามัญอันธพาล
- ถูกศิษย์คิดล้างครู
ส่อเสียดเบียดเบียนกัน
- โลกลาภบาปบ่อคิด
อุระพะสุธา
- บรรดาสามัญสัตว์
ไตรยยุคทุกขตระรัง

กลับจริตผิดโบราณ
ผลาญคนชื่อถือสัตย์ธรรม
ลูกไม่รู้คุณพ่อแม่
ลอบฆ่าฟันคือตัณหา
โจทย์จับผิดฤษชา
ป่วนแปนบ่าฟ้าบดบัง
เกิดวิบัติปัดตีปาปึง
สังวัจฉระอะวะสาน ฯ

ฉบท ๑๖

๐ ขึ้นกมสมเด็จจอมอารย
ผู้ผ่านภาราสาวถี	เอ็นดูภูบาล
๐ ชื่อตรงหลงเล่ห์เสนี
บุรีจึงลุ่มจมไป	กลอกกลับอัปปริ
๐ ประโยชน์จะโปรดภูวไนย
เลื่อมใสสำเร็จเมตตา	นั่งนั่งตั้งใจ
๐ เปล่งเสียงเพียงพิณอินทรา
คงมาวันหนึ่งถึงตน	บอกข้อมรณา
๐ เบียดเบียดเสียดสอฉ้อฉน
ไปหนทุกข์นับกับกลับ	บาปกำม้นำตน
๐ เมตตากรุณาสามัญ
เปนสุขทุกวันहरรรษา	จะได้ไปสวรรค์

คำกลอนสำหรับอ่านเทียบในแม่ กม

- ◎ สมบัติสัตว์มนุษย์ครุฑา
เทवासบัติชัชวาลย์
- ◎ ศุขเกษมเปรมปรีดีวิมาน
ศฤงฆารห้อยล้อมพร้อมเพรียง
- ◎ กระจับปีสี่ขอท้อเสียง
สำเนียงนางฟ้าหน้าฟุ้ง
- ◎ เดชะพระกุศลหนหลัง
ได้ตั้งมุ่งมาดปราถนา
- ◎ จริงนะประสกสีกา
เบื้องหน้าจะได้ไปสวรรค์
- ◎ จบเทศน์เสรีจคำรำพรรณ
ต้นต้นเมฆาคลาไคล ฯ

กลอกกลับอัปรา

อิมหน้าสำราญ

ขับรำจำเรียง

สิ่งใดใจหวัง

สวدمนต์ภาวนา

พระองค์ทรงธรรม

ฉบับ ๑๖

๐ ขึ้นเกยเลขกล่าวท้าวไทย
เลื่อมใสศรัทธากล้าหาญ

๐ เห็นภัยในขันธสันดาน
สำราญสำเร็จเม็ดตา

๐ สององค์ทรงหนั่งพยัคฆา
รักษาศีลถือฤาษี

๐ เข้าค้ำทำกิจพิธี
เปนที่บูชาถาวร

๐ ประถพีเปนที่บรรจสุวรรณ
เหนือขอนเขนยเกยเศียร

๐ ค้ำเข้าเอากราดกวาดเตียน
เรียนธรรมบำเพ็ญเคร่งครัน

ฟังธรรมน้ำใจ

ตัดห่วงบ่วงมาร

จัดจีบกลีบชะฎา

กองกุณท์อัคคี

เอนองค์ลงนอน

เหนือขากพากเพียร

คำกลอนสำหรับอ่านเทียบในแม่ เกษ

- ๐ สำเร็จเสร็จได้ไปสวรรค์
นานนับกับกัลป์พุทธันดร
- ๐ ภูมราการุญสุนทร
เด็กอ่อนอันเยาว์เล่าเรียน
- ๐ ก ข ก กา ว่าเวียน
อ่านเขียนผสม กม เกษ
- ๐ ระวังตัวกลัวครุหนูเอ๋ย
กุเคยเข็ดหลาบขวาบเขวียว
- ๐ หันหวดปวดเสบแปลบเสียว
อย่าเหี่ยวเล่นหลงจงจำ
- ๐ บอกไว้ให้ทราบบาปกรรม
แนะนำให้เจ้าเอาบุญ
- ๐ เดชะพระมหากการุญ
แบ่งบุญให้เราเจ้าเอย

เสวยสุขทุกวัน

ไว้หวังสั่งสอน

หนูน้อยค่อยเพียร

ไม้เรียวเจียวแหวย

หยิกซ้ำซ้ำเขี้ยว

เรียงเรียบเทียบท่า

ใครเห็นเป็นคุณ